

Božja pevca.

Rajskih ptic ni več. Le vsako stoletje se rode božji pevci, da zapojejo svetu pesem o raju, ki ga tudi ni več. Njih popevka vzbuja domotožje po Očetovi hiši vsem, ki nosijo v dušah sveto sinovstvo božje.

Pred tremi stoletji in pol je svet začuden posluhnil. Bilo je na praznik Vnebovzvetja naše Gospe, leta 1568., ko je v Rimu utihnil pevec Stanislav Kostka. Isti dan je bil »prej za nebesa, kot pa za ta svet« rojen v gradu Kastiljone

ljone v Gorenji Italiji med vrtovi in vinogradi drugi glasnik božje pesmi Alojzij Gonzaga.

Dolgi veki so že odhiteli v večnost, vendar pesem božjih pevcev ni umolknila. Nebrojni tisoči jo poslušajo in milo-ljubo jim je pri srcu, ko jih kliče ta pesem — domov.

Zlasti letošnje leto, oživlja ta sveta himna in doni v mogočnih akordih po širnem svetu. Dvesto let je ravno, odkar je papež Benedikt XIII. dne 31. decembra 1726. proglasil oba mladeniča za svetnika in za vzornika krščanski mladini.

Naj bi tudi med našim slovenskim mladim rodом našla sveta pesem sveti odmev. Vzbudi naj žive vzore, užge naj nesmrtno luč, vlije naj mladini drzno hotenje, spremeni naj jih v orjaške borce božje, zaseje naj v njih dušah dih obnavljajoče milosti, izuri naj jih v božje častnike, utrdi naj ji skrito mučeništvo in privede na pot, po kateri sta romala romar iz gradu Rostkova in potnik iz gradu Kastiljone.

Na tem potu se bodo srečali vsi, ki zorijo v solncu božjem in zapeli bodo mogočno himno prerojenih in zorečih src. Himna pa se bo glasila takole:

Mili bratje! Žito smo žito,
kakor klasje solncu očito,
kakor zrno v grudi spočeto,
v živi rasti čudežno, sveto.

Vsi smo bratje! Ni ga Romana,
ni Germana, ni ga Slovana,
svatje istih smo samostanov,
božje mesto istih občanov.

(Sardenko.)

SVETA BORCA.

(Slike iz življenja dveh mladinskih vzornikov.)

Odbijajoča slika.

MLADOST je bila v nas. Zbrali so nas nekoč v cerkvi, ki je duhtela po junijskih lilijah in drhtela v jutranjem solncu. Vse sveče so prižgali in z vsemi zvonovi so pritrkavali. Naša srca so drhtela v mladostnem veselju in vsa okolica je radostno vriskala.

Pozvoni. Pred oltar stopi svečenik. Pričakovali smo, da bo v naše radostne vrtove vлил novega solnca. Govori. Kot bi metal kamenje v živahno čisto vodo, tako je slikal in mesto lepe, radostne podobe, je naslikal zoperno sliko. Govoril je o Alojziju Gonzagu, vzorniku mladih src.

Nič našega, prav nič mladostnega ni slikal. Gledali smo nemo v mladeniča z resnimi губami na čelu, s strogim molkom na ustnih, z mrtvaško sklenjenimi rokami. To naj bi bil

sveti Alojzij? — O, da bi ne bil govoril takrat! Raztrgal nam je lepo sliko, ki jo je narisal v domišljijo našo angel čuvar in v temnih črtah ustvaril zoperno svetniško podobo. Od tega dne Alojzij ni bil več naš. Grajski sin je bil, mi pa kmečki otroci, pust in odbijalen svetobežnik je bil, mi pa zrastle s travniki, njivami, hišicami med drevjem, cerkvijo v vasi in starši pri ognjišču katerih bi nikdar brez greha ne zapustili in rezko odbili. O, zakaj je slikal, ko vendar ni znal!

Od tega dne je minilo pet let. Bilo je v septembru, ko so krizanteme najlepše cvetele. V kongregacijski kapeli smo klečali dijaki in radostno peli vzorniku Stanislavu na čast. Orglje so bučale, pesem je donela in naše duše so drhtele. Pa je spet prišel nekdo drugi in risal pred nami sliko. S finimi potezami je nalahno črtal. Pred očmi je rastla podoba svetnika Stanislava. Nežna in čustvena, vodena in visoka, da ni ostalo od nje drugega, kot par motnih potez in še te so bile obsenčene z lepimi besedami. On ni čutil skušnjav — tako je govoril — mi pa smo čutili v dušah že valove, on je mižal pred svetom, mi pa smo bili prisiljeni gledati vanj, on je bil mehak kot vosek, mi pa razkavi kot kraški hrast. Ko je pridigar končal, smo bili vsi edini v eni misli: Stanislav je bil visok, nedosežen, skrbno varovan plemiški sin — skratka: nič ni bil naš.

Tako so besede meglile naše vzore in nas odtujile od njih. Kako naj pa mornar sredi valov sanja o samotnih gozdnih potih, kako naj delavec pri ropotajoči mašini misli na tihe salonske dvorane?

Spet je minilo nekaj let. V naših dušah je ležala okrnjena podoba dveh svetnikov brez vpliva. Saj veste, da tuja slika k večjemu mika, da visoki nedostopni gorski vrhovi sicer bude občudovanje — a nikdar ne privabijo vseh — izvzemši nekaj spretnih hribolazcev. Prepričan sem, da je v marsikomu še dandanes tako; preotročja in previsoka sta

ta dva vzora in za one, ki hodijo v močvirju ali po gruščatih strminah — in taka je večina današnje mladine — nedosegljiva in bajna.

Te skromne slike pa imajo namen približati vzora mladini. Vrhovih teh dveh svetih dreves so res visoki, a vsaj veje lahko pri- pogremo. Zakaj bi se svetnika ne udomačila v naših srcih! Res je, da sta oba živel v drugačnih razmerah, kot mi. Bila sta plemiška sinova, imela sta posebne vzgojitelje, lepo bodočnost, sijajna spremstva, bogato sorodstvo itd. Toda — kaj jima ni bilo vse to le v velikansko oviro na potu k vzorom? Saj je vrag domač tudi na dvorih in še bolj zapeljiv v vrtincu sveta, kot v zatišju. Če bi mi hodili isto pot z dvora v celico, z gradu v samoto in v istih razmerah kot onadva — kdo bi jo srečno dokončal? Marsikdo bi podlegel, ker bi mu manjkalo *ju- naštv*a.

Pri tej besedi se pa ustavimo. To je, kar dela svetnika velika: Nista bila bojazljivca, neporabna samotarja, pusta svetobežnika, omehkužena, po žensko vzgojena plemiča — temveč borca in junaka. Takih vzorov pa potrebujemo zlasti dandanes, ko so strahopetnost, mehkužnost in domišljavost največja ovira, da tava mladina v »smrtni senci« in beži proč od večne luči.

Vrnimo svetnikoma pravi podobi!

*Mrk, visok in hladen
tuj in nenavaden
mladcem vsem se zdiš.
Pred očmi jim plava
bič in smrtna glava
in spokorni križ. —*

*Mladci, to je zmota!
On je bil dobrota,
on je bil drevo:
nizko sad priveže,
da ga vsak doseže —
vrh kipi v nebo.*

(Sardenko.)

Boj za vzore.

*Kdor brez bojev, brez oblakov,
brez viharjev svet pusti
ali svet sovraži,
ali človek ni.*

(Sardenko.)

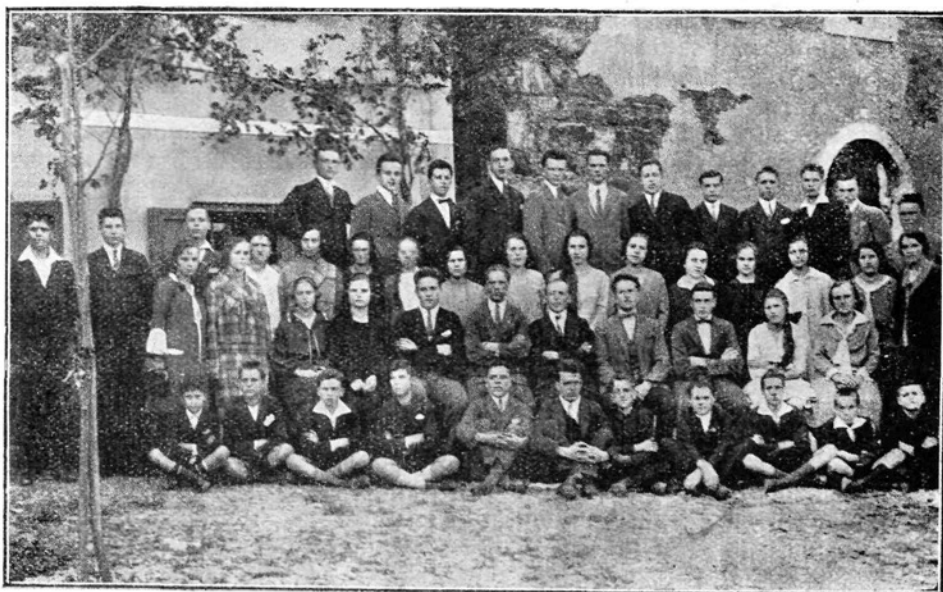
V gradu Kastiljone med vrtovi in vinogradi je živel okrog 16. stoletja grof Ferdinand Gonzaga z mlado ženo, hčerko plemiške rodbine, dvorjanko španske kraljice Elizabete — gospo Marto. Devetega marca leta 1568. zvečer je bil rojen njun prvi sin Alojzij. Topovi z grajskega obzidja so naznanili ta veseli dogodek. Ko je župnik otroka krstil, je v latinskem jeziku zapisal v krstno knjigo: »Naj bi bil srečen, — Bogu, trikrat svetemu in mogočnemu ljub, — ljudem pa vekomaj v spominu.« Takrat se župnik ni zavedal, kako resnične preroške besede je zapisal.

Dete je rastle in ob njem se je radovala njegova mati in oče. Odlični grof je gledal v prvorojencu svojega naslednika in mu skušal že zarana vcepiti veselje do vojaškega stanu. Že kot mladega fantiča, ga je oblekel v pisano vojsko uniformo z lahkim oklepom, koničastim mečem in helebardo. Tako opremljen je strumno stopal poleg svojega očeta. Vojski so radostno gledali tega malega plemiča, ki se ni strašil sprožiti topič, zažgati smodnik in kot »stotnik« poveljavati vojakom.

Naravni pogum in jekleno voljo so vsi občudovali na komaj petletnem Alojziju. Vse je kazalo, da bo deček v ponos očetu in v slavo rodu Gonzagov.

Človek obrača, Bog pa obrne. V mladem Alojziju je usihal vojak in rasel duhovni junak. Že v prvi pomladi, ko drugod še vse cvete, je pri Alojziju bilo že nekaj dozorelo: njegova pobožnost, veselje do molitve je bilo že kakor dozorel sad, ki je trden ostal na drevesu njegovega življenja prav do smrti. Še otrok, pa vendar se je umikal v samoto in kleče molil na golih tleh.

Ko so v jeseni l. 1577. ostali prazni vinogradi, je peljal grof svoja sina Alojzija in drugorojenca Rudolfa v Firenco študirat. V Firencah

Prosvetno društvo v Podgori

so bile doma veselice, dirke, plesi, tekme itd. Danzadnem se je veselilo staro in mlado, odlično in preprosto po zabaviščih. Kje je bil pa sin kastiljonskega grofa? Vabili sta ga na ples princezinji Eleonora in Marija, silil ga je na tekme brat Rudolf in tovariši — on pa je preziral gledališča in brez zanimanja gledal divje tekme. Tam v cerkvi Marijinega Oznanenja je pa v veselem zadovoljstvu preklečal ure in ure. Devet let je imel takrat. Videl je že nevarnosti življenja in zapazil zanjke, ki so mu bile nastavljene. Zato je pred oltarjem Brezgrešne poklonil Materi božji svoje devištvo kot njen najljubši dar.

*»Eno prosim, daj v zameno
za detinsko borni dar:
lilijo mi daj iskreno,
mati čista, raz oltar.
Čuval jo bom ure žale,
ako ne, ah, ako ne:
z mojega neba bi pale
v eni noči zvezde vse.«*

Pretekla so štiri leta od tega dogodka. Grof Ferdinand se je z družino nastanil začasno v vojaškem taborišču Casele. Alojziji je bil takrat v 14. letu, t. j. v oni dobi, ko so plemiški očetje sinovom izbirali neveste. Kot vladarjev namestnik je moral oče prirejati za mestno gospodo in razne sosednje graščake slavnostne obede, pri katerih so gostje ob veseli godbi jedli in pili, plesali in uganjali razne burke. Zlasti so bili udani razposajenemu plesu: iznašli so nebroj raznih plesov krotke, skoraj pobožne, pa tudi divje in razposajene. Ferdinand je nameraval tudi svojega prvorojenca vreči v ta vrtinec in mu je izbral neveste. Iz sosednjih gradov so prihajale razne gospice, da bi Alojzija, videle in pa — da bi on nje videl. Z občudovanjem so se te grajske hčerke ozirale po mladeniču, ki je v svojem elegantnem nastopu združeval lepo misel v lepi obliki.

On pa je ostal isti, kot je Brezgrešni obljubil. Ni hotel buditi upov, kjer jih ni mogel izpolniti radi svoje obljube. Vkljub temu ni bil odbijalen in pust. Pred očmi so mu vstajali lepši vzori in zanje se je bojeval.

Najsvetejša med ženami!

Drugi kakor Tebi

nisem rekel, da jo ljubim.

Ah! In rekel ne bi.

Vse jih v Tebi cenim,

vse jih ljubim, vanje upam

z upanjem iskrenim.

*Vabijo dvorjanke
me na dvorne plesе,
makovih obrazov
polne so dvorane.
Pravijo, če pojdem,
sklep je moj premagan.*

*Če ne grem, seveda,
pravijo, sem čuden.
Dokler vidim trnje
ob Njegovi glavi
in ob Tvojem srcu — —
rajati ne morem.*

Ženstvo je zato Alojzija spoštovalo kajti verno ženstvo ima fin čut in ne obsipa z občudovanjem onega, ki žensko v pretiranem strahu prezira in pozablja, da je tudi ženska božje bitje. Mimo Alojzija so hodile Lavre in Leonore, Kasandre in Viktorije: on pa je v duhu gledal križ in pod njim sveto Mater s prebodenim srcem.

Ni bil li skriti mučenec? Kakšni bi se ohranili mi v hrupu in šumu opojnega življenja?

Da je bil mlad! Da, bil je mlad, a ne premlad za izkušnjave, ki so se povečale, ko je postal družabnik španskega prestolonaslednika Jakoba na madridskem dvoru.

Španski kraljevski dvor! Kdo naj bi opisal njegov sijaj, zapeljivost, blesk in prilizovanje? Kdor je zašel v to vabljivo močvirje, je skoro moral pogrezniti svoj korak. Alojzij je bil junak. Na dvoru je globoko pogledal v ničevost sveta in njegovo hinavščino ter se le znova potrdil v svojem sklepu, da hoče ta svet prezirati. Močne volje je bilo treba za ta korak, kajti slabiči bi podlegli.

Odločilna drama.

*Čudne sodbe, čudne zgodbe
 čujejo se o Gonzagu,
 o njegovem prvem sinu,
 čudne sodbe: Knez in kuta?
 Norec more kri in vodo
 v eno zliti, v eni vreči
 grad in klošter, meč in molek. —
 Svetne sodbe — plitke sodbe!*

Prišel je velepomembni dan velikega šmarna l. 1583. Na ta praznik je Alojzij prejel sveto obhajilo in pred oltarjem Matere božje goreče molil. Tedaj se mu je zjasnilo v duši in zdelo se mu je, ko da mu je Marija velela:

»Postani jezuit!«

Nič se ni obotavljal. Ko se je vrnil iz Madrida, je očetu razodel svoj sklep. Oče se je zdrznil. Dovoljenja ni hotel dati. Sedaj se je pričela odločilna borba za poklic nad očetom in sinom, ki je trajala nad eno leto. Igro je vodil Alojzij, oborožen z molitvijo in vztrajnostjo, protiigro pa njegov oče, ki je do zadnjega upal, da sina pregovori.

Prvo dejanje se je odigralo na dvorih v severno italijanskih mestih, kamor je oče poslal Alojzija z bratom Rudolfom, da bi mu izbil misel na samostan. Računal je tako: slavnostni sprejemi, pojedine, plesi itd. vse bo Alojzija brezdvomno odvrnilo od njegovega sklepa. Res so ju slovesno sprejemali, prirejali jima pojedine in plese, izbirali dame — a mladenič je vzdržal. Vrnil se je v Kastiljone še bolj uverjen v svojem poklicu.

Drugo dejanje naj bi omajalo Alojzijevo voljo s tem, da bi ga učeni možje pregovorili. Poizkusili so vojvode, škofje, sorodniki in celo redovniki. A vsi so naleteli na slabo. Priznati so morali, da vsa njihova zgovornost in učenost ne premore nič zoper stanovitnost sedemnajstletnega mladeniča.

Začelo se je tretje dejanje. Grof Ferdinand je zbolel in velel poklicati sina k bolniški postelji. Prosil in rotil ga je s solzami v očeh, naj se premisli. Zastonj! Mirno in uljudno je ponovil Alojzij svojo prošnjo in vztrajal pri sklepu. Razjarjen oče ga je zapodil od sebe.

Zavržen in pregan od očeta se je zaklenil v svojo sobo pokleknil pred križ, in se do krvi bičal. Oče si je premislil in ukazal grajskemu generalu, naj ga pokliče. Poveljnik je šel, trkal na vrata Alojzijeve sobe in ker ni našel odgovora, je z mečem razširil špranjo v vratih. Pretresljiv prizor je zagledal: Mladeniča krvavega klečati pred križem. Javil je to takoj grofu, ki se je dal v nosilnici tiho nesti pred Alojzijeve vrata, kjer je opazoval isti prizor kakor grajski poveljnik. Poklical je svojo soprogo in oba sta prosila sina, naj vrata odpre. Odpril jih je. Na tleh so blestele krvave kaplje. Oče se ni mogel več ustavljati. Pisal je takoj vrhovnemu predstojniku jezuitskega reda v Rim, naj sprejme najljubše, kar ima, njegovega prvorojenca Alojzija v samostan. Sin je zmagal, pravzaprav Bog je zmagal v njem. O Vseh svetih leta 1585. se je sin poslovil od staršev. Ginljivo je bilo slovo od očeta in matere.

Pojdi, dete ljubljeno,
cvet mladosti moje;
spremljajo te angeli
in bridkosti moje.

Samostanska celica
nad teboj dopolni,
kakor nisem mogel jaz,
niti svet vesoljni.

Dne 25. novembra so se za romarjem zaprla samostanska vrata. Njegova pot je dosegla cilj. Milost Gospodova je dopolnila v njem, kar je bilo vsejanega, borba je bila končana, zmaga dobljena. Venec tej zmagi je spletla blažena smrt, ki ga je peljala v sveti božji grad v noč med 20. in 21. junijem leta 1591. Čez 14 let je bil proglašen blaženim, leta 1726. pa svetnikom obenem s sv. Stanislavom.

Bratje! Jeli to življenje mehke sen, porojen na rožnatih gredah, ali trnjeva pot, polna bojev in premagovanj? Nepretrgani boj je bilo življenje Alojzijevo in dobojeval ga je le, ker je bil močan borec božji!

Vitez iz Pojske.

Triindvajset let pred smrtjo Alojzijevo je isti Rim v isti hiši gledal smrt borca božjega iz Poljske. Bil je to Stanislav Kostka. Na gradu Rastkovem je bil rojen l. 1550ega. Rodbina Kostkova se je prištevala k prvim in najuglednejšim plemiškim rodbinam na Poljskem.

Otroško dobo Stanislavovo lahko imenujemo nekak čudež milosti božje. Svetlo solnce materinega zgleda je svetilo na prve stopinje v življenju Stanislavovem. Štiri najstletnega so poslali z bratom Pavlom na Dunaj v jezuitsko gimnazijo študirat. Ko je pa cesar Maksimilijan II. vzel jezuitom gimnazijo, sta morala brata iskati stanovanja v mestu. Pavel je hotel svobode in izbral za stanovanje hišo mestnega svetovalca Kimberkerja, ki je bil zagrizen luteranec. Tu se je začela za mladega dijaka težka preizkušnja in viharen boj. Brat je veseljačil, hodil na

plese, ponočeval in užival strasti, ki jih nudi bogato mesto. Stanislav je bil kot golob med kragulji. Neprestano so ga zaničevali, ker ni hotel hoditi po istih opolskih potih kot njegov brat in drugi sostanovalci. Kleli so ga in suvali, ker jim je s svojim krepostnim življenjem vzbujal vest. Toda ostal je hrast v viharju. Tedensko je prejemal sveto obhajilo in večer za večerom po cele ure preklečal v molitvi. Ko se je brat pijan vrnil s ponočevanja in našel Stanislava klečečega v molitvi, ga je tepel s palicami, metal po tleh in suval.

Stanislav je vsled muk zbolel. Želel je prejeti v boleznih sveto božjo jed, a brat ni pustil duhovnika v hišo. Na svetnikovo prošnjo je prišla sv. Barbara v spremstvu angelov in mu prinesla Telo božje. V svetlo sobo so prišli sostanovalci. Opazili so čarobno luč, a ničesar niso videli.

Ko je Stanislav ozdravil, ga je z vso silo vleklo v samostan. Tu se je pa zopet postavil na pot — oče. Silno ga je užalilo, ko je zvedel za sinov sklep.

Sv. Stanislav Kostka.

Zagrozil je, da se bo maščeval nad jezuiti in zatrl njih samostan v Dultrsku. Stanislava pa bo dal zvezanega na rokah in nogah privedi domov.

Medtem pa je mladi plemič bežal preoblečen v berača iz Dunaja na Bavarsko, kjer se je zglasil pri p. Petru Kaniziju, provincialu jezuitov. Hodil je po 12 ur na dan. Stanislav je svetemu možu odkril vso svojo dušo, njeno hrepenenje po redu in odločno voljo, da hoče prespotovati če treba ves svet, dokler ga ne sprejme. Ko je Kanizij spoznal odločno dečkovo voljo, ga je poslal s priporočilom v Rim k vrhovnemu predstojniku jezuitov Frančišku Borgiju.

Bilo je leta 1567, koncem septembra. Sneg je pobelil gorske velikane v Alpah. Po zasneženih pōtih je stopal mladenič, uborno oblečen, v spremstvu dveh redovnikov. Pot do Rima je bila dolga in silno naporna. Hodili so 25 dni brez prestanka. Dne 25. oktobra so vsi silno trudni, a še bolj polni srčnega veselja dospeli v sveto mesto in Stanislav je radostno pozdravil samostan, kamor so hitele vse njegove mladostne želje.

Kmalu pa dospe iz Poljskega očetovo pismo, v katerem grof grozi sinu, naj nikar ne omažežuje slavo njihove hiše. Ako ostane pri svoji trmi, naj se nikdar več ne prikaže na Poljsko. Namesto zlate verižice, ki mu je namenjena kot plemiču, bo našel železno verigo, v katero ga bo oče lastnoročno uklenil in vrgel v grajske ječe, kamor ne posije solnčni žarek. Stanislav je z vedrim čelom prebral pismo in odpisal očetu, naj se nikar ne huduje, da je zamenjal grofovski dvor z dvori nebeškega kralja. Verig se ne boji, saj jih je tudi Kristus nosil. Oče naj prenese vse njegove pravice na brata Pavla. Pismo očeta ni potolažilo. Poslal je v Rim sina Pavla z izrecnim ukazom, naj Stanislava nasilno iztrga iz reda. Toda Bog je prekrizal ta načrt. Preden je dospel Pavel Kostka v Rim, je Bog Stanislava že poklical k sebi in ga rešil vseh spletk. Zgodilo se je to na praznik Marije Vnebovzete 15. avgusta l. 1568. na isti dan, katerega je svetnik že preje napovedal.

Hud boj je dokončal. Težko je bilo pokornemu sinu pustiti očeta in dom — a božji klic je bil močnejši. V solzah sta klečala oče in sin Pavel v grajski kapelici, kjer je v oltarju blestela slika blaženega sina in brata — Stanislava. V sobi kjer je umrl ta svetnik v Rimu, se pa zbirajo tisoči mladeničev v globoki molitvi k svetemu vitezu božjemu.

*Stanislav mi v dušo sega,
v njega sveto sobo grem;
večnost diha z onkraj brega,
raj odkriva se očem!*

*Zgodba zvestega življenja
govori mi z živih sten,
v duši vnema hrepenenja
plamen jasen in iskren.*

*Tak kot Ti bi biti moral:
dan je kratek, blizu noč.
Vse razore bom razóral,
daj mi plug in svojo moč! —*

Ob dvestoletnici.

Tri stoletja so že pretekla, odkar sta grofovska sina posvetila svoje življenje svetim vzorom. Dvesto let je minulo, odkar ju časti mladina na oltarjih.

Medtem so živeli drugi ljudje, a ostali so v bistvu isti, kot te danji. Za vsako stoletje velja Tacitov izrek, da je to vek *corrumpi et corrumpere* — doba ki pohujšuje in hoče pohujševanja. Isto velja za naše dni, ko mladina razbija ideale, kot ničvredno steklo.

Nekaj novega ima pa vendar naš vek! Izmed močvirij in prepadov se dvigajo jasni vrhovi, obzarjeni s solncem božjim. V vseh deželah in narodih se ponavlja klic po obnovitvi. Rod mladih ljudi vstaja, ki sovraži hinavščino, poltenost in meglo ter kliče po jasnem solncu in čistem življenju. To ni rod mehkužnežev in strahopetcev. Ne — rod junakov je. V borbi s samim seboj in propadlim svetom hoče dosežati svete ideale sinov iz Kastiljona in Rastkova. Na svetniški grob hočejo današnji borci božji položiti svoja imena s prisego, da ostanejo zvesti idealom, za katere sta trpela in se borila sveta borca šestnajstega veka. Ni veliko takih junakov, a nekaj jih pa je. Naj vedo oni, ki jim je poltenost ideal in uživanje cilj, da raste poleg njih rod, da

*rod mladih ljubi višje ideale.
 Marija se časti, nje Sin se moli,
 za svoja sladka gosta vse ju voli
 od selskih koč do stolne katedrale.
 Ni tedna v letu, ni ga v tednu dneva,
 da ne bi Kristus se častil v monštranci,
 ob njem se zbirajo sveta pregnanci,
 v očeh prihodnje sreče up jim seva.
 Kot božje ptice na pomladni gori
 prenovljene so trume se zbudile,
 zapele pesem o nebeški zori.
 Te trume več ne bodo umolknile;
 doneli bodo radostnejši zbori,
 molčeče duše bodo govorile.*

(S. Sardenko.)

Naša obljava.

PO deželi bodo fantje podpisovali življenjski načrt t. j. ono vodilno pravilo, po katerem hočejo uravnati svoje življenje, da bodo vredni in sposobni sodelovati pri obnovi življenja in človeške družbe po krščanskih vzorih. Seznam vseh teh podpisov bo povezan v album, katerega bo zastopnik naših fantov nesel v Rim in položil na grob sv. Alojzija. Tako bo med nešteti albumi raznih narodov tudi naš borni narodič po svoji mladini prosil varstva in zaščite za se in za mladino.

Ker pa pri podpisovanju ne gre le za črke, temveč za resno voljo in preudarno mišljenje, zato naj mladina pazno prebere smernice, po katerih naj uravna svoje življenje.

1. TRDNO BOMO STALI V KATOLIŠKI VERI!

Bilo je poleti 1921. V zlati Pragi, v prelepi češki prestolici, ki leži ob bregovih Vltave, smo se sestali zastopniki katoliške mladine iz vse Evrope. Ko smo se zbrali — 4000 fantov — v sijajni mestni dvorani — si slišal jezike vseh evropskih narodov. Tu so stali angleški dijaki, zraven mladeniči iz Rusije, potem Francozi, Slovenci, Belgijci, Holandci... pisana mešanica jezikov in obrazov. Ko vstane predsednik in po zvoni, vse utihne. In predsednik pravi: »Pozdravljam vas v imenu čeških katoličanov in želim, da bi najprej vsi svoja srca združili v eni molitvi, v starodavni veroizpovedi katoliški. In vsa dvorana vstane in iz štiritisoč grl zagrmi slovesno in zmagoslavno:

»Credo in unum Deum!«

»Verjem v enega Boga!«

Ko smo molili katoliško veroizpoved, sinovi raznih narodov, a vsi združeni v enem duhu, vsi odrešeni po isti krvi božji, vsi srečni v eni veri, — takrat mi je misel splavala tja v domovino, v goriško deželo. In sem si želel, da bi prišel čas, ko bodo vsi slovenski fantje iz globočine srca z moškim prepričanjem izgovarjali: »Verjem v enega Boga — ljubim Boga iz vsega srca!«

* * *

In danes, dragi bratje, ni lahko, biti katoličan. Slabiči ne morejo biti trdni katoličani. Ljudje, ki niso značajni, ne morejo stati trdno v katoliški veri.

Zakaj pa ne?

Živimo v času, ko se ljudstva ločijo po znamenju križa. Velike so množice mlačnih katoličanov, ki ne čutijo v sebi katoliške zavesti, ki nimajo v srcu katoliškega ponosa, pa tudi ne katoliške ljubezni do Boga in ljudi. Iz teh velikih množic slabotnih mlačnežev se rekrutirajo čete brezvercev, ki začno sovražiti katoliško ime, črtiti Cerkev, zaničevati duhovnike, naslednike apostolov in učencev Kristusovih. Po tej poti je šla najprej večina inteligence. V tabor brezverstva je šla večina bogatega meščanstva. In tudi pri nas, v primorski deželi, je večina izobražencev in meščanov prelomila zveze z živim katolištvom.

Kdor hoče torej trdno stati v katoliški veri, mora biti pripravljen, da bo pričal za svojo vero povsod, kjer treba — pred nevernimi izobraženci in bogataši, pred uradniki in gospodarji. Nič strahu ne sme biti v srcu katoliškega fanta. Tudi če vidi, da družina za družino odpada od Cerkve, tudi če pride v družbo, ki zasmehuje katoliška načela, tudi če mora radi katoliške zvestobe trpeti in zaničevanje nositi — nič za to! Katoliški fant naj v svojem srcu reče:

Rad prenesem vse žrtve za katoliško vero. Prenesem jih, ker ljubim Boga in ker hočem delati na to, da pride na zemljo kraljestvo božje, kraljestvo miru, ljubezni in pravice.

Ko bomo prijeli pero v roke, da podpišemo življenjski načrt katoliške mladine, zavedajmo se: Zdaj se vpišem v veliko armado katoliških bojnikov! Z nami so stotisoči mladih ljudi vsega sveta, z nami so najplemenitejši duhovi vsega človeštva, z nami so veliki slovanski prosvetitelji, sveti Ciril in Metod in najmlajši med njimi, naš Slomšek.

S ponosom in veseljem bomo zato tudi mi izrekli iz vse duše: Trdno bomo stali v katoliški veri, naj bi še toliko ljudi od nje odpadlo ali zanjo omrznilo!

2. ZVESTO BOMO BRANILI CERKEV BOŽJO.

V Sv. Križu na Vipavskem visi v samostanski cerkvi velika slika, na kateri najdeš med zveličanimi zastopnike vseh stanov in redov. Poleg papeža s tiaro kleči škof z mitro, zraven njega učenjak s knjigo, ob tem redovnik s križem, za njim preprost kmet, na desni plemič, spredaj razne svete žene, njim ob strani device, otroci, starčki — pa še niseni vseh naštel.

Veš, kaj so to? Cerkev so, živi udje nevidnega Kristovega Telesa. Obstoja pri tej sliki in pomisliva!

Kaj veže vse te ljudi raznih stanov, starosti, jezikov in zmožnosti v eno celoto, recimo v eno družbo? Isti nauki, isti duhovni viri, iz katerih zajemajo vsi in isti oče, ki je namestnik Ustanovitelja te družbe.

Pojdi v priprosto kmečko vas. V majhni cerkvi najdeš oltar, pred njim večno luč, pred oltarjem v jutranjih urah mašnika. Pojdi v svetovno mesto in vstopi v velikansko katedralo! Med ogromnimi skladi najdeš istotako mali tabernakelj, pred njim brlečo luč in duhovnika pri isti daritvi. Pelji se v Ameriko, prerij se v afriške pragozde k misijonskim postajam, pregazi sneg na severnem delu zemlje — povsod: v kapelici iz palmovega lubja in v sobi iz sneženih kop boš našel isto vero, iste zakramente — iste znake veseljne, vseobjemajoče družbe.

Prosветno društvo v Krnu.

Veš, kdo so predniki te božje ustanove? Bog sam z dvanajsterimi ribiči iz Kafarnauma. Veš, kateri so njeni najodličnejši člani? Stopi v rimske podzemne prostore — katakombe jim pravijo — in si oglej grobove! V njih leže mrtvi — mučenci. Na milijone jih je bilo. Vsi so dali kri in v groznih mukah življenje za — to sveto ustanovo. Iz krvi mučencev je zrastle Cerkev v visoko drevo.

Pa stopi na domače pokopališče! Kdo spi tam smrtno spanje? Evo ti križev: znakov ene organizacije. Veš li, da so med domačimi umrlimi tudi svetniki? Se li zavedaš, da je mogoče pod isto streho, kot sedaj bivaš ti — živel tvoj ožji sorodnik, ki je svetnik? — V sveti družbi smo in Cerkev jo imenujemo.

Da bi pustili blatiti to Cerkev? Nikdar! Na njej je sveta kri mučencev, nešteti znoj misijonarjev, veličasten odsvit svetosti. Mati je naša, ki nam v svetih skrivnostih daje sveto hrano za dušno življenje. Proklet, kdor bi preklinjal lastno mater in se ji rogala! Čeprav ima vsled človeških slabosti človeške napake — Bog bedi nad njo in peklenska vrata je ne bodo premagala! Oni pa, ki jo smešijo, so in bodo legali v — grob.

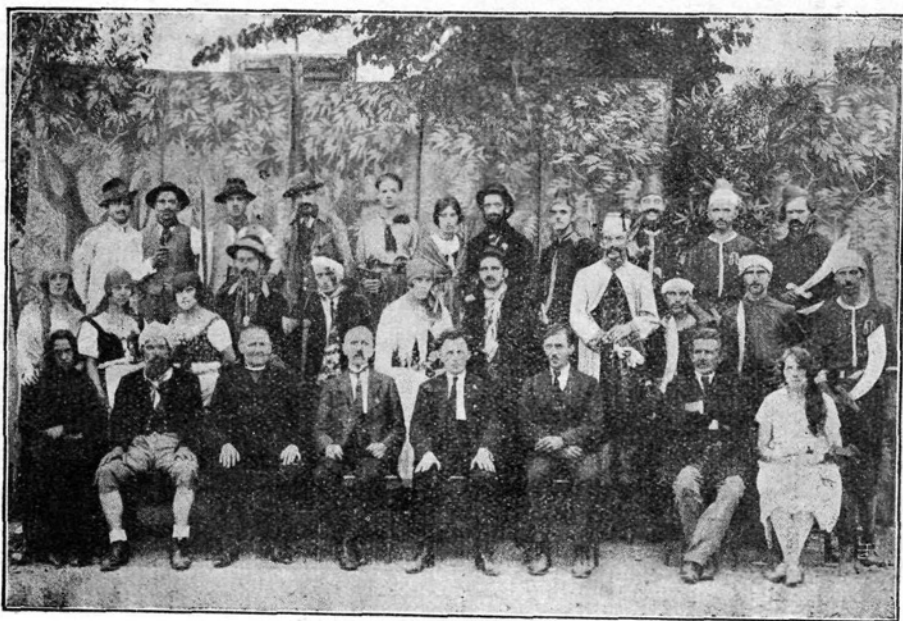
3. PRAVA KATOLIŠKA IZOBRAZBA.

Oj lepi naši prazniki!

Advent se bliža. Čas, ko pojejo katoliška srca: Pripravljajmo pot Bogu, da stopi v naša srca, v čista in vesela srca!

V decemberskem jutru zapoje zvon iz naših lin. Zvezde še blišče nad vasjo. Mrzel veter šumi nad zimskimi polji. Pa se užgejo luči po hišah; mati kliče družino: Pojdimo k zornicam! In ledene poti ožive, po njih se pomikajo toplo zavite postave proti cerkvi. Orglje zabučijo in vsa cerkev poje: Vi oblaki ga rosite / ali zemlja naj Ga da / ve nebesa Ga pošljite / Izveličarja sveta!

V taki lepi uri, ko stojiš v poltemni cerkvi pri zornicah, ti poroma misel k mladeniču-junaku, ki je tudi zahajal v cerkev čakati božiča. Pred očmi stoji sveti Alojzij. Mlad junak, ki je imel jeklen značaj in sveto srce. Kako je delal, da si je izklesal značaj in si užigal v srcu vedno bolj žarko ljubezen božjo?

Igralci in igralkе »Miklove Zale« v Fojani.

Naš prijatelj in brat Alojzij je katoliško resnico ljubil. Ljubiti pa moreš z vsemi močmi, s srcem in pametjo samo to, kar dobro poznaš. Zato se je Alojzij trudil, spoznati resnico: zaglabljal se je v Kristusove nauke, učil se je resnic, ki jih oznanja Cerkev. Iz velikanskega morja božje resnice je zajemal krepčila svoji duši.

To je prava pot! Po tej poti je šel Alojzij in si je pridobil pravo katoliško izobrazbo. Pojdimo za njim! Sledimo mu:

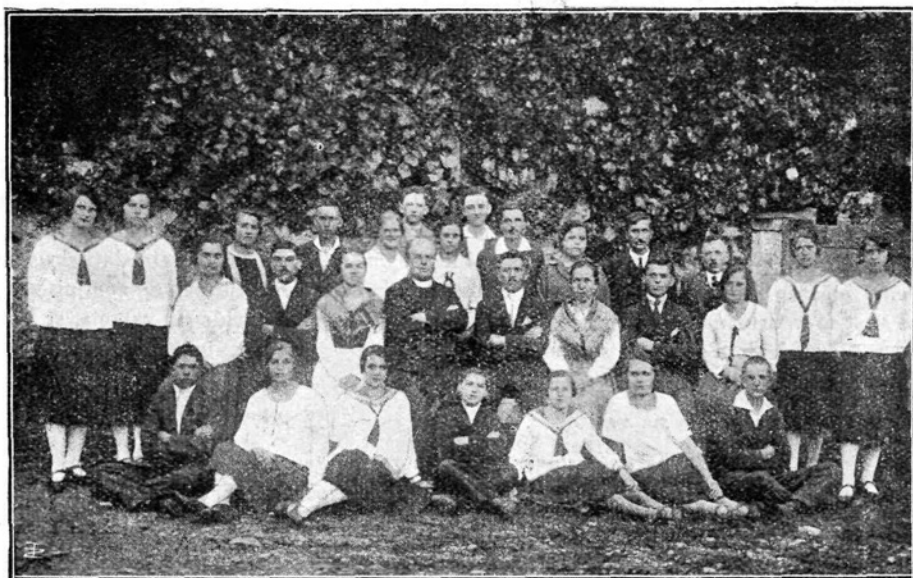
Vzemimo včas! v roke sveto pismo in preberimo odstavek iz njega. Posebno evangelij — prava beseda Kristusova — nam pomaga za pravo katoliško izobrazbo. Včas! je prav, da prelistam katekizem. (Ne straši se!) Zakaj pa to? Tu so na kratko povedane resnice, ki veljajo za mojo dušo. Tako se mi bo duh izobrazeval, vedno jasneje mi bo žarcela večna zvezda resnice. Zato naj v tihih adventnih jutrih krepko utripa v nas misel: Katoliško resnico hočem spoznati — katoliško resnico hočem ljubiti — katoliško resnico hočem živeti!

4. ČUVALI BOMO ČISTOST SRCA!

Močvirni cvetovi! Vzrastejo in tudi cveto — a že v cvetu jim poznaš, da niso pravi in da le životarijo, ker nimajo solnca. Piškava jabolka so sicer od zunaj rdeča, znotraj pa imajo smrtno kal, ki jo je zoral ostudni črv.

Močvirnih cvetov in piškavih jabolk je polna tudi človeška družba. Manjka ji solnca: čistega življenja. Da bomo bolj vzljubili to solnce, zato se ozrimo v senco.

V današnji mladini živi nenasitna pijavka, ki se mlademu fantu vsesa v mozeg in kosti, da mu izmozga življenjsko silo, obere rože z lic in ugasne ogenj mladosti v očeh. Pri vojaških naborih, ki se vrše zadnja leta, so ugotovili, da preti mladim fantom; nevarnost ravno vsled razbrzdanega spolnega uživanja, ali nečistovanja. Kot ostudna povodenj se je ta strup razširil po vojski nele po mestih, temveč celo v gorske vasi.

Člani in članice društva v Vipavi.

Zdravniki znajajo z glavo, ko opažajo, da se izpodjeda odporna sila mladih teles in da hitimo v lastno propast. Izgubljeni sokovi povzročajo telesno oslabeledost, uničevalno vplivajo na živce, grozotno slabe voljo in odpirajo telo raznim boleznim, zlasti jetiki. Narava se maščuje nad svojimi skrunilci.

Čudimo se, da se nahajajo v naših vaseh fantje, ki jih nobena stvar ne zanima, ki ne najdejo veselja ne v društvu, ne v knjigah, fante najdete, k se norčujejo iz vere, smešijo molitev, kolnejo svete skrivnosti in se ne zmenijo za besedo še toli vne- tega misijonarja. Odkod to? Močvirni cvetovi so — v njih gloje črv spolnosti. Samo v podlih pogovorih, zapeljevanju in spolnem uživanju najdejo ugodje. Na zunaj izgledajo junaški, v resnici so pa slabiči, ki se niti za par trenutkov ne morejo presmagati. Gorje nam, kajti spolne bolezni se množe in fantje sami prenašajo ta strup in pospešujejo delo strahotnih morilcev.

Kje je vzrok? Oslabeledost volje in zlasti nizkotno mišljenje o deklški časti.

Ne bo odveč, če o deklški časti izpregovorimo par besed v času, ko proslavljamo dva vzornika svetih fantov.

Dekle je odločeno, da postane fantu v zakonu usmiljena samarijanka, ki bo znala z nežno roko celiti rane, ki jih je možu zadalo viharno življenje. Zato je tudi čustvo vanje dekleta drugačno od duševnosti fantove. Silno se motijo mladi ljudje, ko so dijo, da se v dekliskem srcu javljajo iste nagonske sile in želja po spolnem življenju, kot jih občuti fant v sebi. Zdravo in nepokvarjeno dekle studi spolno občevanje in ljubi fanta zato, ker vidi v njem srečo, zdravje, podjetnost, s katerimi ji bo ustvaril srečno bodočnost.

Ako torej dekle želi ljubezni, je v njej izražena tiha želja, da bi pri njem kot slabotna in šibka — našla obrambe in zaščite. Grozno vpliva na dekle, ko opazi, da fant išče pri njej le kaj drugega in da se mora čuvati pred njim, ki bi ji moral biti trden steber. Če se mu uda, stori to le, ker mu ne upa odreči iz strahu, da je ne bi zapustil. In kakšno razočaranje sledi padcu! Vsa lepa pričakovanja so uničena, na sirov način je vzel njeno čast oni, ki ga je najbolj ljubila.

Do takih padcev zabrede vsak, ki nima trdne in odločne volje, da hoče pod vsakim pogojem in v vsaki okoliščini ostati čist. Kdor bo zahajal v ničvredno žensko družbo, v kino, se naslajal ob pohujšljivih knjigah — ta bo kmalu oslabil in bo segel po prepovedanem sadu.

Tako stoji fant prevaran! Čoln življenja se je obrnil in z silo drvi proti pečinam. Rad bi se ustavil, a zopet in zopet pada in pada... Mislil je, da bo zadovoljen, a ko je napasel telo, je zlačil dušo. Počutnost zahteva več in več, dejanja se množe, mesto da bi fant krenil navzgor solncu naproti, krene nizdol v globino, podoben orlu, ki so mu posekali peruti. Navadno se fant naveliča dekleta in obratno. Tam pa, kjer pride do zakona, čutita oba, da sta že obledela cvetova, da ne moreta dati drug drugemu ničesar več, ker sta že izgubila čistost teles. V tem slučaju ožive spomini, vzbudi se vest in v družinah se pojavijo usodne žaloigre. Če pa ne pride do zakona, se poloti nesrečnega dekleta obup in samomori pričajo dovolj glasno o »junaških« fantih, ki so tirali v smrt nesrečno dekle.

Fantovska pesem na vasi...

*Je pa davi slanica pala, na zelene travnike,
je vso travco pomorila, vse te zlahtne rožice!*

Človek jo posluša in se zamakne. Tam v sobi pa stoji na okno naslonjena dekle in — — — joka. Kako lepo si je slikala življenje! In sedaj — razočaranje! Srce je prazno, strah ji stiska srce: Kaj, če je tako daleč z menoj? ... In on? — On se je umaknil. Zločinsko jo je zlorabil in sedaj gre. Naveličal se je. — To so prevarane duše. Često se izjočejo kot Magdalene in dobe zopet nazaj mir srca po hudih bojih. Z Bogom se umirijo, ne pa s svojim srcem. — So pa druge, ki jih je fant ubil in zato ubijajo še same naprej. Postale so vlačuge, lovače, ki prevarane varajo druge. In kdo je kriv tega razdejjanja? — Tretje se sicer — poroče, a sreče ni v zakonu. Nevzdržnost v predzakonskem življenju se pozna na otrocih: za grehe nečistih staršev se morajo pokoriti nedolžni otroci. — — —

Zakaj pa te resnične slike iz življenja? Dvojni namen imajo: Da se takrat, ko si v nevarnosti in ti strast blodi kri, hipoma zaveš in pomisliš vsaj na posledice, če že ne na Boga. Drugi namen pa je, da bi te navdalo sveto spoštovanje in strah pred velikimi skrivnostmi, s katerimi se ne sme nihče igrati brez strašne kazni božje.

Vsega tega pa ne boš zmogel, če ne boš iskal in našel milosti v molitvi in zakramentih. To je velik opomin svetih lilij iz Kastiljona in Rostkova.

5. KATOLIŠKI ZNAČAJ.

Mlad fant je šel od doma. Pozdravil je mater in je videl, da ji je tesno pri srcu. Kako tudi ne! Živahni in brhki mladenič gre v tuje mesto, v tisoč nevarnosti, v svetle

dvorane, kjer so varljive rože, sladko petje in ženske brez duše. Kako ne bi trepetalo ljubeče materino srce! Mladenič pa stopi k njej in ji pošepeta: »Molite zame, mati!« In materi se razvedri obraz, ker ve, da njen sin ne bo pal, da se bo dosledno držal božje roke, da je značaj.

Ta mladi fant je bil sveti Alojzij. Bil je pravi katoliški značaj. Kaj pomeni to? Značajan je človek, ki si je v dolgem, potrpežljivem premagovanju utrdil voljo tako močno, da se vedno drži tistih načel, ki jih je spoznal za prava. Če je spoznal resnico, se resnice zmeraj drži in ne odneha za noben denar. Kaj pa je *katoliški značaj*? Značajan katoličan je mož, ki je spoznal, da je katoliška resnica edina prava — in si v šoli Kristusovi, v molitvi, z zakramenti in v zatajevanju krepi voljo, — da zamore po katoliški resnici stalno živeti! Katoliški značaj skuša stalno in dosledno živeti v duhu božjem. Ni katoličan samo ob nedeljah zjutraj ali pri procesiji. Ne! Njegova vera odseva iz njegovih del: Zvest je, ljubi resnico, spoštuje starše, drži prijateljstvo, varje in brani slabotne in jim pomaga.

Katoliški značaj je *zvest*: Francelj, naš tovariš iz kraške vasi, je prišel zvečer v Trst. V gostilni blizu kolodvora je srečal družbo znancev. Pozno zvečer so šli po mestu. Francelj je zapazil, da gredo po slabi poti. Uprl se je: »Ne grem, ker sem kristjan!« Vsi so šli nadenj in ga začeli zmerjati. Franc pa je ostal zvest, dosleden — zapustil jih je in šel svojo pot. V nevarnosti se je pokazalo, da je zvest, da je značaj!

Katoliški značaj *spoštuje starše*. To se najbolj pokaže, ko gredo »naši stari« za peč in oddajo ključe. Pravi značajan človek nikoli ne bo pozabil, koliko je dolžan očetu in materi. Če pride v hiši do sitnosti in preprirov, takrat naj se katoliški fant spomni na Boga in naj potrpi in miri. V teh družinskih sporih se pokaže, kdo je značaj, kdo globoko spoštuje svoje starše.

Katoliški značaj *drži prijateljstvo*. Prijatelj — oj beseda vseh besed! Kako redek je pravi prijatelj! Takih tovarišev, ki se bodo s teboj veselili v gostilni — s teboj prepevali — s teboj plesali in se ženili — tacihi ne manjka. Ampak prijatelja, ki te bo ljubil ko samega sebe, ki bo želel dobro tvoji duši in tvoji sreči — in ti bo znal povedati v obraz, če kaj zagrešiš — in te bo branil, najsi te vsi zapustijo — takega težko dobiš. In tak je pravi katoliški značaj.

Katoliški značaj je *aktiven, delaven*. To niso kimavci, ki za pečko spijo. Aktivni ljudje, ki polni sočutja priskočijo na pomoč, kjerkoli vidijo, da je sila. Sveti Alojzij ni bil kimavec. Ko je izbrusil svoje srce v demant in ko je bil močan značaj, je šel na ceste in je pobiral kužne bolnike in jim stregel. Dragi brat Alojzij, vodi nas po tej poti! Pomagajmo revnim, pomagajmo tovarišem, ki so Boga zgubili! Širimo dobre knjige in časopise! Postrezimo revnim, kjer moremo! Branimo slabotne, branimo čast obrekovanih, ponižanih in žaljenih! Nesimo luč katoliške ljubezni v našo vas! Naj živi katoliško delo — to je geslo katoliškega značaja.

Po tej poti hočemo iti. Slovenski fantje, naprej! Zmeraj smo bili med prvimi, ko je bilo treba pokazati pogum, vztrajnost in zvestobo. Tudi zdaj bodimo med prvimi. In pred nami gre kot goreč steber veličastni naš brat, jekleni, katoliški značaj — Alojzij.

Mi se bomo slovesno zavezali, da bomo skupno s stotisoči katoliških mladeničev stremeli za tem, da ostanemo zvesti temu življenjskemu načrtu.

Smrekar.

Ob povodnji.

V oči mi silijo solzé,
ko gledam razrvano plan,
ki jo je močil znoj orača.
Nebo mu trud z grenkostjo vrača.

Neurje vaški zvon naznanja.
Grozi ti, kmet, polom strašán.
Vodé se zdaj budé iz spanja,
iz rovov zdaj rohné na dan.

Ne zadržé jih ne jezovi,
ne struge vrtjeni bregovi.
Naprej drvijó zmagovičo.
Gorjé ti, plan, gorjé ti, žito!

O, naših kmetov bróne kočé,
oteti ni vas več mogoče!
Usad se privali z goré,
mostove, hiše, ceste stré.

Bežé ljudje iz hiš na griče.
Bobni pregrozni tok vodovja.
Živina muka sred valovja — —
in mati za otrokom kliče.
Čuj smrtni krik!

Tam sred brvi je mož omahnil.
Strah ga je v mrzlo brezno pahnil.
Pridrl je z gore val zemljé,
pograbil zorno je deklé
in tiral jo v objem je smrti.

Obupen stok čez plan hiti.
Otroci gladni plakajo.
Ženice v strahu čakajo.
Očetje stiskajo pesti.
Pomoči ni.

V oči mi silijo solze,
ko gledam Tvoje, kmet, gorje!
A skromno misel čuj poeta:
Kdaj Bog je pač zapustil kmeta?

Še Bog živi, ki vrabce hrani,
ki lilije oblači v svilo.
Kar je neurje strlo lani,
stoterno letos bo rodilo.

Ign. Leban.

Na grobu pri Sv. Lovrencu.

(Ob 20 letnici smrti Simona Gregorčiča.)

DVAJSET let je minulo. Kako hitro beži čas! Zvedel sem takrat, da je bolan. Takoj sem se odpravil in hitel v Gorico, da ga obiščem. Potrkam. Služabnica, ki me je sicer pozdravila z veselim obrazom, je bila resna. Kako je? Ni dobro. Hotel sem k bolniku. Služabnica me je

Simon Gregorčič.

prosila, naj ne vstopim, ker je dr. A. Breclj strogo naročil, da mora imeti bolnik mir. »Saj se bosta še videla, upanje je.« Udal sem se v mislih, polnih prijateljske ljubezni, da veliki naš ljubljenc še okreva. Za dva dni potem 15. novembra 1906 sem prejel poročilo: Simon Gregorčič je danes umrl. Sklonil sem glavo. Šel sem na pogreb; a niti mrtvega nisem mogel videti in ga pokropiti, ker so hoteli za preti krsto, da ga odpeljejo tja, kamor si je bil sam določil. Žalosten sem bil, ko sem stopal iz hiše, kjer sem ga vsakokrat obiskal, ko sem prišel po opravkih v Gorico. Tistega poslopja ni več, porušili so ga, da so napravili prostor novi cesti in cestni železnici. Ta hiša je stala na voglu kjer dospe ta cesta na Katarinijev trg. Ostalo je bilo pa še zeleno drevo na vrtu, a še to je vojska oklestila. In iz cerkve so ga zopet pripeljali na Katarinijev trg, ki so ga napolnili njegovi čistilci. Sprevod se ustavi. Kaj zdaj? Oglasi

se pesem, njegov vzdih: »Nazaj v planinski raj.« Hotel sem za njim, a od žalosti nisem mogel. Trdno sem sklenil obiskati njegov grob prej ko mogoče.

Ta sklep sem ponavljal leto za letom in še le v dvajsetem letu po njegovi smrti sem obiskal dragi grob v družbi nekaterih mojih prijateljev in njegovih čistilcev. Videl sem tudi spomenik, in na njem vklesan čolnič, ki ga vodi krmar z največjim naporom po razburkanem morju — a čolnič vendar kljubuje in plava na površju.

Tri mesece pred svojo smrtjo je obiskal svoje prijatelje na Kranjskem. Ni mogel se ubraniti tolikim vabilom, toda pokazalo se je bilo, da so bile njegove moči prešibke za tako potovanje, za oddih pri vdanih srcih, od katerih se je komaj ločil. Iz tega potovanja mi je večkrat pisal posebno iz Ribnice (12. 7. 1906) kjer je obiskal svojega prijatelja Ign. Gruntarja, potem iz Cerkelj, kot gost takratnega ljubljanskega župana Ivana Hribrja, od koder mi je ponovno voščil za god (30. 7. 1906) Ko se je vrnil iz potovanja, se mu je poznalo, da ga

je utrudilo. Bil je bolj šibke narave in je le redko potoval (znano je, da je enkrat potoval na sever in drugikrat proti jugu) in zraven so bila tudi številna leta.

Blagi Simon je bil vedno pri delu. Če ni pisal ali bral, je premišljeval, navadno sprehajaje se po sobi ali pred hišo. Njegov spomin je bil neizčrpen. Vsega se je spominjal še iz otroških in dijaških let, zato je tako rad opeval otroška in mladeniška leta, n. pr. Pri zibelki, Pogled v nedolžno oko, Pastir, Ne zveni mi itd.

Bil je vesel z veselimi, a tudi žalosten z žalostnimi. Berite pesem »O nevihti«. Kako mu nesreča sega do srca! Ta pesem je nastala iz sočutja, ko se je vozil iz Gorice na Gradišče mimo Prvačine, kjer so bili vničeni vsi vinogradi in polja opustošena. Ravno tako je čutil noztranji boj v mladeničih in dekletih n. pr. v pesmih Izgubljeni cvet, Nevesta, Življenje ni praznik, Mladini v Album itd. Sočustvoval je z vojak v pesmih: Vojaci na potu, Prstan. Po bitki. Ljubil je delavce, kmetovalce kakor vidimo pesmih: Kmečka hiša, Ponižen sluga itd.

Sploh on išče pravice po svetu, a je ne najde.

Pravice, enakosti ni pri ljudeh.

Pravice, enakosti ni na grobeh.

Pravica, enakost je v — grobi.

Vsak mladenič in vsaka mladenka črpa iz njegovih pesmi, če jih bere pazljivo, prekrasne ideale, ki se svetijo kot biseri in se bodo svetili še poznim našim potomcem ter jim prerokovali boljše dni.

Zato se ne čudimo, da ni slovenskega skladatelja, ki bi ne bil poskusil vglasiti njegove misli v raznih pesmih in jih izraziti v akordih. Kako vesel je bil, ko je bila vglasbena njegova pesem; takoj je poskusil, sam pevec, kako melodija izraža njegovo misel. Tu naj omenim, da je pesnik imel lep glas; po naravi je pel drugi tenor. Rad se je spominjal onih časov, ko je sam podučeval petje, in na trud, ki ga je imel s podučevanjem. Rekel mi je: Vam je olajšano podučevanje, ker se poslužujete inštrumenta, a jaz nisem imel nobenega inštrumenta. Kje smo bili mi, ko je S. Gregorčič podučeval petje v Kobaridu leta 1868. do l. 1873. Ko drag spomin hranim note, ki jih je lastnoročno pisal in mi jih daroval ob selitvi iz Gradišča v Gorico.

S pokojnim Simonom sem se seznanil kot dijak l. 1883. in od takrat sem ga vedno obiskoval do njegove smrti. Ko sem prišel k njemu, me je bil vedno vesel, ne vem zakaj, ker na meni ni najti niti enega talenta. Zaupal mi je vse svoje zadeve, in tudi skrivnosti iz svojega življenja, zato sem se večkrat čudil, kaj v gibljejo o njem, kar se večinoma ne sklada z resnico. Bil je odkritosrčen a le odkritosrčnemu, in najbrž samo raditega sva si bila prijatelja.

In letos po 20 letih sem obiskal njegov grob. Mnogo let predno je spesnil IX. Predsmrtnico mi je zatrjeval, kje bo njegov grob.

Kako se bo mirno tam spalo,

na gričku zelenem ob Soči,

tam gori pri svetem Lovrenci,

na ražnji ognjenem mučenci!

Naj spi v miru in moli za nas med svetimi pevci božjimi!

dekliška gruda

Lojze Županov:

Zoran.

III.

Jesen je zamolklo šumela od orumenelih loz. Zolto listje je visoko vrtinčila in ga vsula na mrzla tla. Lastavice so v jatah krožile z žalostnimi kiki, sedale na sivo zidovje, se odtrgale od gnezd in zbežale v pomladne dežele.

Zoran je vozil krompir z njiv. Prožno brezovko je vihtel nad voliči, ki sta vlekla počasi in premiselno vsak sebi.

Gruda.

Dom brez matere je bil Zoranu prazen in je čutil: bridkost radi moje mladosti jo je zrušila... Šel je torej v polje; v grunt se je vsesala njegova misel; v grunt je zaoral svoje mlade sile, vse svoje življenje je položil v grudo. Kos zemlje je pobral in ga tehtal na njivi: sočna si, polna si, daj mi svojo kri, zemljica, daj jo moji pšenici, moji ajdi...

Ah, kako je bil Zoran žejen grunta! Ko-

maš se je zarja jutra zasrebrila, vzel je koso in jo vihtel, da je sičalo po dišeči travi, kot bi skržati peli. In ko se je plug zarezal v prekuhana zemljo, je Zoran hlepeče odpiral nosnič, zajel v zdrave prsi jutra in pil, pil kadeče se brazde.

In zemlja mu je razkrila svoje prsi: slednjo kapljo iz njiv je izsrkala detelja in zavalovila kot širno zeleno morje, vse sladke sokove je izpila trta, jablane so se upogibale od zdravja in rodovitosti...

Tinka je prehodila trinajst let, pa se je sukala po kuhinji krog loncev, lovila po njih s kuhalnico, mesila testo in pekla pogačo, kot da je vstopila v dvajseto leto. Svetlo je bilo njeno kuhinjsko orodje, čistost se je razlivala po veži, ob peči, v redu je bilo razpostavljeno orodje; ponve, kozice, sklede... Ej, Tinka je bila brhka deklica, da ti je duša zarajala, če si jo videl...

Voz se je šibil pod težo krompirja. Zoran je opletal s šibo in z ljubeznijo prosil: Hej, rjavec, potegni no! In ti, sivec, kaj se upiraš, kaj zavidaš tovarišu, da je bolj močan, bolj zdrav! Deteljice bom dal zvečer, sočne, hej, hej... In rahlo je položil brezovko na sivca.

Po vlažni stezi sope Mimi s košaro na glavi. Hiti, da bi zajela Zorana.

»Postoj, Zoran,« ga zove. »Grozdje nesem, nà, izberi si gal!« In je snela z glave jerbias; Zoran vstavi voliče.

»Pa zakaj ne prideš več v društvo,« je tožila, »tvojega glasu ni več, zato so naše pesmi suhe, trde.«

»E, kaj bi jaz v društvu! Na polju pri voličih, tam imam jaz svojo dvorano, škrjanci so moja muzika; in kadar orjem in kopljem in sejem, tedaj plešem. In kadar buči po nebu kot strašna pesem in visè nad menoj temni strebrevi, težki kot gore, hej, tedaj povezujem snopovje, ga vihtim na voz; že sem vrgel zadnji snop in povezal voz z žrtjo in vrvjo in bežim domov... Zavozim pod kozolec, izprežem, pa hlajdi z voliči v hlev...«

Zadnji snop je že pod kozolcem, kot solnce se sveti med latjem — tedaj zasine strašna baklja preko neba, tam daleč zarjove grom, vetrovi ledeno zašume, oblak se pretrga kot zavesa in vlije se strahotna povodenj...«

Jaz pa stojim ob oknu in v srcu se mi smeje: moj kruh je na varnem... Naj lije, lije... Razumeš zdaj moj ples?«

»Pa zakaj se mučiš sam, brez žene? Sosed moraš prositi, da ti požanjejo pšenico, da ti posejejo ajdo, da ti oplevejo korenje... To bi ti napravila žena; ti pa se je braniš.«

»He, saj me nobena ne mara,« se je zasmel.

»O, kdo bi te ne maral? Lepo hišo imaš, grunt brez dolga...«

»Seveda, vsaka bi se možila na moj grunt, jaz pa bi ostal sam... Hej, rjavec, kaj gledaš!«

In je švrknil z brezovko po njem.

Še je zaklical, ko je zavil: »Drugič ti vrnem grozd.« In je mislil: Zdaj pa pridi še ti, Fani, in mi povej, da bi se rada možila na mojo belo hišo, na moje njive in šumeče loze... Jaz — Zoran — pa naj bi bil kot izrabljena suknja za med prosò. Oho, dekleta, ne bo nič, poznam vas. Rajši si kuham sam, sejem in žanjem pšenico in plevem korenje...
*

Na večere, ko se je vračal ves zlomljen s polja in posedal ob kamnati mizi pod brajdo, se mu je nenadoma čudo zdolgočasil: Tako sam! Nikogar nimam, da bi se z njim porazgovoril o svoji sreči, ko pogledam v kaščo in brodim s prsti po predalih polnih svetle pšenice, temne ajde, žolte koruze... Ko pozvonim s prstom po sòdu in od polnosti ostane brez odmeva... Nastrežem si črnega; kot bi točil kri iz srca, se črno zapeni — pa je nimam duše, da bi ji napil. Kot črna živina trpim, pa za koga?

In je sanjal: Ko bi dobil ženo... ko bi dobil tako, ki bi bila kot moja mati, o potem... ki bi bila iskrena, ne zlagana; ki bi bila meni žena, Tinki sestra — o takoj bi ji odprl bel dom ob cesti, povedel jo na vrtove in polja in gozdove, da bi slišala pesem, ki jo poje moj grunt.

Povedel bi jo na materin grob: Bodi našemu domu, kar je bila ta! In ona bi vrnila: Tebi bom žena, Tinki bom sestra, tvojemu gruntu bom to, kar tvoja mati...

O, potem bi ji stisnil desnico in jo prosil: Stori mi življenje srečno, vrni radost moji hiši — bodi moja zvesta žena...

Pa kje si dekle, ki si čista in bi mi resnico povedala? O, vem za te, dekle: tvoj bel nagelj, tvoje čiste oči... Zinka!

Ali pa, ali pa me maraš, dekle?...

(Dalje.)

J. B.

Družinski večer.

S KRTOV oče je prinesel v nedeljo domov šest knjig Goriške Mohorjeve družbe. Družina je prihitela k mizi in gledala številne zvezke. Gospodar se je spravil nad Koledar, mati je vzela Legende sv. Frančiška, hčerka »Jeličin nageljček« in otroci — oh, pa »Kolačke«. To so se smejali Cicibanu! Slike so takoj pregledali, toda treba je bilo tudi čitati.

V pondeljek po večerji stopi Skrt v izbo:

»Lojze, Peter in Liza, sem k mizi, šolo bomo imeli.«

Otroci odložijo igrače in Lojze, ki mu ni do učenja, ugovarja: »Saj sem bil cel dan v šoli.«

»Sem in tiho! Če si bil v šoli ali ne. V šoli se učiš eno, jaz pa te bom drugo, najprej pa te naučim ubogati. Sem sem rekel! Pa kolačke vzemi!« se jezi Skrt, ki je od dnevnega dela ves ugnan in zato nezstrpen.

»Ti Liza čitaj zase iz knjige, ti že znaš, midva Lojze se bova pa sedaj učila. Peter ti pa si še majhen, zato glej in poslušaj.«

In začenja se trnjeva pot za učenca in učitelja.

»Sem glej Lojze! ... To je črka c. Reci: c! Napiši! Saj znaš, v šoli si jo že pisal, res ... Čitaj kar je tu napisano! ...«

Či — či ...

»To je c, sem rekel. Zapomni si: v šoli se učiš, kako je treba čitati v drugem jeziku, ne tako kot mi govorimo ... si razumel? Sedaj pa se učiva, kako je treba čitati naše domače knjige. — Čitaj še enkrat: »Ciciban« se reče po naše in ne »Čičiban.« Čitaj!

Otrok ponavlja in čita: »Či—Ci—ci—ban ... ka — ne, to se izgovori c—ca—caar ...«

»Da tako se to bere: car. Naprej!«

»C ... ce—na, c ... ce—lo—vec, c ... (je že v tretjič pomislil Lojze in del palec v usta) ce—ce—pec ...«

* * *

Oče je truden od dela po dnevi, otroci so zaspani. Pozno je že. Luči po bližnjih hišah se vpihavajo. Zunaj je noč in mraz.

Otroci čitajo v zboru, zategneno in zaspano, oče z njimi:

»Čeevo, šiilo, žeelo, piišče, peeč, luuč ...

* * *

Naši očetje so trudni od dela po dnevi in naše matere tudi. Naši lazi in klanci so jih izmzgali. Poslednja pest te zemlje je polna njihovega potu, moči in življenja. Zemlja, v laze in jase v košu na ramenih prenesena, z njihovimi rokami tisočkrat prekopana, v trpljenje si jim, ne v slast! In vendar te ljubijo, ker ljubijo srage in trud, svoje življenje in moč, ki so jo v tebe zakopali.

Pa še bolj od tebe, zemlja, ljubijo naši trudni očetje in naše izmzgane matere svoj rod in drago materino besedo.

Zveza.

† *Fr. S. Šmid.* V Branici je umrl dne 13. novembra mož, kateremu smo dolžni ohraniti časten spomin. Kdo izmed odraslih Vipavskih fantov se ne spominja živahnega in odločnega duhovnika, ki je dolgo let predsedoval vipavskim orlom? Pa tudi po vojski se je živo zanimal za našo organizacijo. Bil je določen letos za načelnika telovadnih tekem v Dornbergu in je v lepem pismu ta posel z veseljem tudi sprejel. Čez par dni pa je moral vsled boleznj odpovedati sodelovanje. V prejšnjem pismu želi organizaciji božjega blagoslova in jo zagotavlja iskrene molitve. Še 14 dni pred smrtjo se je s tajnikom P. Z. pogovarjal o društvenem gibanju in kazal živo zanimanje za Alojzijevo proslavo. Naj blagi duši, ki je ljubila mladino, sveti večna luč! Bog mu bodi stoter plačnik!

Alojzijevo proslava. Bliža se 31. december, ko bodo po vsem svetu praznovala katoliške mladinske organizacije dvestoletnico, odkar je bil Sv. Alojzij proglašen svetnikom. Tudi mi ne smemo zaostati za drugimi. Ta številka »Čolnica« je namenjena svetnikovi proslavi. Društva naj se mladinskega vzornika spominjajo pri fantovskih večerih. Napovedanih je tudi več duhovnih vaj, kakor v Sv. Križu, Biljah, Kamnjah, Podgori, Tolminu, Mirnu in drugod. Svetujemo društvom, naj v ta namen stopijo v stik z domačim in sosednjimi duhovniki,

ker Zveza sama ne more ustreči vsem prošnjam. Imamo tudi na razpolago diapozitive o sv. Alojziju, katere si društva lahko izposodijo za december. Odbori naj poskrbe, da se bodo mladeniči od 12 leta vpisali v album, katerega bo zastopnik naše mladine položil na grob sv. Alojzija v Rimu. Na pole pazite, da se ne pomažejo. Pošljite jih podpisane na Knezonaškofijski ordinariat v Gorici.

Pravno stanje društva ureja novi zakon o javni varnosti. Po novem zakonu so odredbe glede javnih prirediteljv zelo stroge in svetujemo društvom, da javnih prirediteljv začasno ne prirejajo. Ravnajo naj se po navodilih Zveznega sveta glede inventarja, predavanj in društvenih sestankov. Podrobnejše informacije naj iščejo predsedniki pri okrožnih predsednikih!

Tečaja za skioptična predavanja se je udeležilo 22 odposlancev, ki so se vežbali v ravnanju z aparatom in v predavanjih. Tečaj se je vršil 31. oktobra. Dosedaj imamo na razpolago sledeča predavanja in slike: Sv. Frančišek Asiški, Sv. Alojzij, Italija in njena mesta, Evropa, živalstvo, oblikovitost tal in človeško telo. Vsaka serija obsega 50 slik. Predavanja in slike začnemo izsojevati s 1. decembrom. Pogoji so naslednji: Slike je treba osebno dvigniti in založiti kavcijo 50 lir, ki se ob vrnitvi poračuna. Za vsako sliko plača društvo po 30 stotink in za predavanje 2 liri. Kdor ne vrne

diapozitivov pravočasno, ali jih poškoduje, mora takoj povrniti škodo in plačati globo. Kdor se preje prijavi, ima prednost!

Naš čolnič je pozval za Vse sveže vse naše fante in dekleta, naj nabirajo za sklad. Pri večini je ta oglas našel gluha ušesa. Zelo slabo znamenje je, da se društva ponekod tako malo brigajo za lastno glasilo. Dobe se društva, ki imajo naročen komaj po en izvod. Ni čuda, če list ne more izhajati. Ponovno prosimo vse zavedne fante in dekleta ter naše prijatelje, naj za Božič nikar ne zamude prilike in naj uvedejo povsod nabirke. Najbolj so se izkazala sledeča društva: Miren (225 lir), Dobrovo (80 lir), Cerovo (76.80 lir), Vrtojba (37.50 lir), Idrija ob Bači. Kje so pa drugi? Pristrčna zahvala dekletom, ki so prodajala zadnjo številko!

Proslava sv. Frančiška Asiškega v Gorici je bila prav posrečena. V »Mladiki« se je vršilo skioptično predavanje z lepimi dramatskimi prizori in deklamacijami. Obakrat je bila dvorana polna. Čast prirediteljem in sodrudnikom!

Planinsko okrožje si je na občnem zboru 31. okt. izvolilo sledeči odbor: Kuštrin Felicijan Logaršče, predsednik, Ivan Kranjc, Poničnikve, namestnik, Kuštrin Štefanija iz Logaršče, tajnica, Kovačič Fr. iz Idrije, blagajnik, Ign. Pisk in Leopold Hvala, preglednika. Pri občnem zboru je bil navzoč tudi poslanec P. Z.

Občni zbor P. Z. bo javljen društvom v posebni okrožnici. Čas še ni natančno določen. S tem spreminjamo že izdani oglas.

Sempas. (V slovo † P. Savelliju.) Takrat je bilo, ko so listi rdečeli kot od večerne zarje posijani in padali tiho, tiho na tla.

Takrat je bilo, ko so krog nas cvetele bele krizanteme — Tebi

priljubljene cvetke in opojno duhtele proti tvoji sobi.

Bilo je v tistih dneh, ko vsakemu zemljanu trepetala uboga, šibka srca in se mu utrinjala solza za solzo iz očesa.

Bilo je ravno pred prazniki naših predragih mrtvih.

Nisi hotel videti umirajočih listov; ne veneti svojih ljubljenih cvetk, niti solz in trepetanja. Hotel si vživati veselje in srečo v večno mladi pomladi, kjer cvetejo božje cvetke in ni ne trpljenja, ne solz. Hotel si prepevati z božjimi angeli slavo večnemu Bogu.

Takrat je bilo in ti si odšel.

Ne, nisi odšel od nas, saj si v naši sredi, v domu samih belih krizantem, s katerimi smo Te odeli, tako da je Tvoj dom en sam bel cvet. Ti pa sanjaš, sladko sanjaš, o naši ljubezni do Tebe.

Milijon in milijon solčnih žarkov Ti je prihitelo naproti, ko si se poslavljaj od nas. Vse se je veselilo Tvojega prihoda v večno srečni božji domovini.

In mi naj plakamo za Teboj? Naše srce vztrepeta ob misli, da Te ne bomo videli več med nami, kajti preveč smo Te ljubili. Ti to dobro veš, da bo Tvoj spomin ostal vedno v naših srcih, zato pa prosi verno dobrega Boga, da nam pošlje tako potrebne tolažbe in nam dodeli milosti, da bi se tudi mi enkrat srečno združili s Teboj.

Do tedaj pa sladko spavaj v naši mili rodni zemljici, katero si tako neizrečno ljubil.

Okrožja.

Dekleta, članice Dekliških krožkov opozarjamo na praznik Brezmadežne. Naj ne bo krožka, da se ne bi spomnil svete nebeške Materice! Veste, kaj je vaša dolžnost!

Tolmínsko okrožje. Že smo se pripravljali, da po težkem poletnem delu spet poživimo naše no-

tranje društveno življenje, ko nam je božja Previdnost odvzela najboljša delavca našega okrožja: okr. tajnika in pevskega referenta č. g. E. Ferjančiča, ki je šel za župnika na Bukovo in okrož. režiserja č. g. I. Semiča, kateri je imenovan za župnika v Čepovanu. Za časa njunega tukajšnjega bivanja je zaplulo po društvih novo življenje; oživila so stara ter se ustanovila nova društva; bila sta takorekoč duši vsega kulturnega delovanja na Tolminskem. Okrožje, kakor tudi posamezna društva, bodo težko občutila njuno izgubo. Vendar upamo, da bomo vkljub temu vzdržali društveno življenje na sedanji višini. Neumorno delavnima gospodoma se okrožje v imenu vseh društev prav srčno zahvaljuje, ter kliče: Bog Vaju ohrani še mnogo let v blagor rodu in Cerkvi.

Baško okrožje. V nedeljo 31. X. se je vršil v Podmelcu organizatorični tečaj za baško okrožje. Predavala sta odposlanca P. Z. Zvečer se je vršil fantovski večer, na katerem nam je predavatelj v krasnem govoru orisal, kakšno naj bo vedenje fanta do družine. Škof da le, da se vsled slabega vremena tečaja niso mogla udeležiti društva iz zgornje doline. Častno izjemo je delala Koritnica. K koncu nas je obiskal še tretji predavatelj, ki se je vračal iz sosednjega okrožja. Da je bilo tudi nekaj zabave je med presledki igral tamburaški zbor. Predavateljem kot tudi P. Zvezi se okrožje iskreno zahvaljuje za trud.

Idrijsko okrožje. Tukajšnji okr. odbor je imel svojo drugo redno sejo dne 5. septembra na Medvedjem brdu v preprosti kmečki hiši, kjer imajo novoustanovljeno prostvetno društvo.

Navzoči so bili zastopniki društev: Idrije, Sp. Idrije, Črnega vrha in Medvedjega brda, manjkal je samo zastopnik prosv. društva iz Kanomlje.

Sledila so prav živahna poročila o delovanju posameznih društev. Največ pa se je razpravljalo o sedanjem in bodočem položaju naših prosv. društev od strani oblasti. Sklenili smo tudi, da storimo vse potrebne korake za ustanovitev prosv. dr. na Gorah in v Godoviču. V to svrho bo okrožje posredovalo pri g. duh. voditeljih omenjenih župnij.

Kakor čujemo, je ustanovitev katol. prosv. društva na Gorah že skoro gotova stvar. Zlasti pa se je poudarjalo, da naj se naša društva poglobe bolj v notranje delo, pri tedenskih večernih sestankih. Upati je, da bo društvo na Medvedjem brdu uspešno delovalo na začeti poti katoliške omike in prosvete, daširavno še mlado, ima precej dobrih in značajnih fantov, le da jim do sedaj še nedostaja knjig in časopisov.

Po seji je bilo predavanje o zgodovinskem razvoju katol. prosv. društev in o liberalizmu. Sledila je jako živahna debata domačih pristopitih mož in fantov, katerih je bilo okrog 40 pri predavanju. Vsi so vzklikali: lepo je bilo, ter nas vabili, naj še večkrat obiščemo njihova lepa brda. Končno o mraku smo se poslovili vsi veseli in vedrih lic, navdušeni, proti svojim domovom.

Društva.

Podsobotin. — V nedeljo dne 26. 9. smo imeli redni občni zbor, ki je bil dobro obiskan. Č. g. Ciril Sedej nas je bodril k novemu življenju, katero naj temelji vedno na krščanski, kulturni in socialni podlagi. G. kuratu se prav iskreno zahvaljujemo za njegov trud in bodrilne besede, ki naj nam bodo zvezda vodnica v bodočem življenju našega društva. — Novoizvoljeni odbor se je konstituiral sledeče: predsednik Anton Terčič, podpredsednik Pintar Rudolf, tajnik Terčič Janez, blagajnik Humar Alojzij, knjižničarka Terčič Alojzija, gospodar

Pintar Jožef, preglednika Terčič Leopold in Hlede Anton. — Bog živi!

Lom. — Prišli so zimski večeri in društveno življenje je oživelo. Fantje imamo večerne šole, dekleta nedeljske sestanke, skupno pa mesečne družinske večere. Veliko članic in članov je po svetu, tem pošiljamo bratski pozdrav. — Zavrhom so se fantje in dekleta veselo oprijeli dela in začeli s sestanki. — Poročila se je članica Lévpušček Marija. Želimo ji vso srečo na težki poti v novem stanu. Enako tudi Štefaniji Berlot, ki se je pred kratkim poročila. — Grudenca je tudi živahna, le članice iz gor. Lokovca so odstopile. — Veseli smo, da vsaj toliko lahko delamo. — Bog živi!

Novaki pri Cerknem. — Že dolgo časa ni bilo od nas glasu, zato pa danes nekaj vrstic. Ne morem Vam popisati, dragi gospod urednik, s kakšno radostjo pričakujemo vsak mesec naš priljubljeni »Čolnič« in drugih krščanskih časopisov, ki nam vsakokrat prinašajo dovolj novic, poučnih spisov in povestic, ki nam krajšajo sedanje dolge zimske večere. Menda bomo že kmalu lahko rekli, da pri nas ni hiše, kjer ne bi imeli krščanskih časopisov. Imamo tudi društvene knjige, ki jih v obilnem številu izposojujemo vsako drugo nedeljo. Pred kratkim smo dobili knjige Goriške Mohorjeve družbe, ki smo jih prav veseli. Tako za Mohorjevo družbo, kakor za »Naš čolnič« vlada pri nas veliko zanimanje.

Iz Orehovelj. — Tudi v naši vasi smo se vzbudile in ustanovile 24. oktobra Dekliški krožek. K ustanovitvi smo povabile naše sestre iz Gorice. Občni zbor je otvorila g.čna K. Kocjančič in nam je izročila pozdrav goriških sester. Nato nam je g.čna Gita v prisrčnih besedah orisala pomen dekliškega krožka. Gospodičnoma se prav lepo zahvaljujemo. V odboru so: L. Lestan, načelnica, O. Žigon, tajnica, A. Brisko, voditeljica naraščaja, M. Lestan in M. Gorškič, odbornici. Dekliškim krožkom pošiljamo prisrčen Bog živi!

Idersko. — Dne 31. okt. se je vršil na Iderskem četrti redni občni zbor kobariškega okrožja. Zastopanih je bilo osem

društev, izostala so tri. Izvoljeni so bili v odbor sledeči gospodje: č. g. Pavlin Alojzij, Kurinčič Franc, Fon Andrej, preglednik: Kranjc Andrej in Golja Janez. — Kakor je razvidno iz poročil zastopnikov društva, so najbolj delujoča društva v Iderskem, na Trnovem in na Livku. Odbor pozivlja vsa ostala društva da se prebudijo iz daljših počitnic in poživijo svoje delovanje. Umaknejo naj se v društvene dvorane ter naj pričnejo z rednimi društvenimi večeri. Bog živi!

Renče. — Odkar sem zadnjič poročal v »Čolniču«, se je v Renčah mnogo izpremenilo. — Naše prosv. društvo se je zadnje čase vneto poprijelo notranjega dela. 18. julija t. l. je priredilo lep društven večer, katerega so se poleg društvenikov udeležile naše matere, naraščaj in tudi g. zvezni tajnik, ki nam je v kratkem, a jedrnatem govoru orisal položaj našega prosv. dela; nato je sledila šaljiva burka, deklamacije, pesmi...

Ker se zelo malo oglašamo v »Čolniču«, bi si lahko kdo mislil, da smo zaspali. Ne, mi živimo! Imamo redno društvene večere, dramske in pevske vaje. Tudi naraščaj bi se bil kmalu z lepo igrico javno pokazal, ako bi ne bilo ovir. — Fantje-vojaki so se vrnili in mnogo jih je pristopilo v naše društvo (7 po številu). Čast vam, vrli mladenci, primite se pogumno dela! Bog živi!

Čekovnik. — V nedeljo dne 26. sept. je napravila K. D. D. v Idriji svojim članom v Čekovniku predavanje. Kljub strašnemu naliivu in slabemu vremenu se je vzdignilo osem Idričjanov s predavateljem g. dr. Kajanom Gantarjem na pot. Očarani so bili člani v Čekovniku, ko so prišli Idričjani mokri do kože (kakor miši) in so rekli: »Tu se vidi značaje, katere ne zadrži nobena stvar, najmanj pa še slabo vreme!« Kljub slabemu vremenu smo bili zadovoljni z udeleženci, katerih je bilo krog 50 in to je že lepo število. Po krasno podani deklamaciji »Kmetški hiši« nam poda g. predavatelj v lepo izbranih besedah pomen in cilje naših prosvetnih organizacij; nato je bila deklamacija »Sam«. Obe točki sta nam podali naši zavedni članici iz Čekovnika in sta želi tudi pohvalo od strani poslušalcev.

Nato se je razvila debata, v katero so posegli še nekateri drugi člani z dobrimi nasveti. Ura je hitro potekala in za nameček so nam lepo zapeli domačini par domačih pesmi. Do petja imajo veliko veselje in se zbirajo redno vsako nedeljo popoldne do 16 članov k teoretičnemu pouku, katerega jim nudi član naše družbe. Pri vajah pazno sledijo pouku in da odgovarjajo tem boljše prihodnje nedeljo na stavljena jim teoretična vprašanja, se zberejo že med tednom zvečer skupaj. Kjer se dogaja kaj tacega med kmetskim ljudstvom, katero mora delati od zore do noči, pa si svoj čas za počitek žrtvuje za pouk in prosvetni prospeh, je to znak pravega stremljenja po kato-liški prosveti in ni strahu, da ne bi obrodilo zaželjenih uspehov. V upanju, da nismo bili skupaj zadnjič, se iskreno pozdravimo in se razidemo na vse strani z veselim srcem in vročo željo: »Na skorajšnje svidenje!« Iskrena zahvala g. predavatelju in njegovinu tovarišem, enako pa tudi zavrednim domačinom za udeležbo in okusno pripravljen prostor, kar je pripomoglo, da smo imeli par uric dušnega užitka tudi pri nas v hribih. Le krepko in neustrašeno naprej po začrtani poti!

Idrija. — Dne 31. avgusta nas je zapustil č. g. kaplan Janko Žagar. Odšel je na svoje novo mesto kot župni upravitelj v Ledine nad Idrijo. Brezpomembno bi bilo opisovati njegovo velezaslužno duhovno kakor tudi prosvetno delovanje v našem mestu in okolici. Najlepša priča vsega je bilo slovo. Zadnji petek v mesecu se je poslovil cerkveni pevski zbor, katerega pevovodja je bil skozi vsa štiri leta in katerega je s svojo nadarjenostjo v glasbenem oziru povzdignil na višek, (dokaz je bil cerkveni koncert lanskega leta in razni drugi narodni koncerti). V nedeljo popoldne se je po-

slovila od njega Mladeniška Marijina družba s svojim fantovskim vrtecem. Zvečer pa je bil poslovilni večer v društvenih prostorih, kateri pa so ob takih prilikah veliko premajhni. Ženski zbor mu je zapel tri pesmice. V lepih besedah pa se mu je zahvalil društveni predsednik za njegovo neumorno delovanje na našem prosvetnem polju, kljub svojemu slabemu zdravju, kar je pri njemu posledica svetovne vojne. Enako so se tudi vsi odseki v jedrnatih besedah zahvalili in poslovili. Prehitro je minil odmerjeni čas in raziti smo se morali. Ljudstvo pa je dalo duška svoji ljubezni do njega v torek, ko se je peljal proč. Povsod so ga še vzdajnič pozdravljali in le malo jih je bilo brez solz v očeh. Mladina in tudi odrasli so ga pa vstavili na cesti izven mesta. Deklica praznično oblečena se mu zahvali v imenu vseh še enkrat za njegovo naklonjenost in mu poda šopek. Naenkrat pa je začelo kar deževati s šopki in cvetlicami na njega od obeh strani ceste. S solznimi očmi se poslovi še enkrat od njih in jih blagoslovi. Oddrdral je voz z njim, ostali pa so ga še zadnjič pozdravljali z robci, dokler jim ni izginil iz pred oči; ni ga bilo med navzočimi, da ne bi imel solzne oči. — Č. g. župni upravitelj! Naj Vam bode na tem mestu izrečena iskrena zahvala za vse vrline bodisi v cerkvi kakor tudi zunaj nje. Ljubi Bog naj Vam podeli zdravje in naj Vas podpira na Vašem novem mestu. Tudi naša srca se Vas bodo hvaležno spominjala v molitvah.

Na njegovo mesto pa je prišel č. g. novomašnik Ivan Eržen, rodom Cerkljan. V upanju da bode hodil po poti svojega prednika ga vsi iskreno pozdravljamo in mu kličemo: »Bog naj ga nam ohrani mnogo let zdravega in čilega, Bogu v čast in nam v ponos!«

Književnost.

Mohorjeve knjige. Spet so došle težko pričakovane knjige Mohorjeve družbe. Za neverjetno nizko ceno so dobili udje kar pet lepih knjig. Kdor ve, kaj se pravi v dašdnjih dneh sploh knjige izdajati,

ta bo cenil prepotrebno kulturno podjetje in ga skušal vsestransko podpreti.

Zunanja oblika je lična, le legende sv. Frančiška v tem oziru zastajajo. Koledar je naravnost

vzoren. Vsebinsko so knjige bogate in mikavne. »*Jelkin nageljček*« je lahkoumevno čtivo z idealno romantično zgodbo dveh mladih, ki jih usoda preganja, božja volja pa združi. Čita se lahko vkljub izbranim besedam. *Kolački* so najbolj posrečena in najbolj potrebna knjiga. Želimo iz srca, da ne bi ostali v omarah in na policah, temveč da bi jih starejši čitali mlajšim. Slike so prepovršne, dasi vsebini lepo odgovarjajo. *Koledar* je pester. Preveč je pa v njem kanalske zgodovine. *Legende sv. Frančiška* so nežno delo, ki plemenitijo srce in slikajo preproščino, ponižnost in otroško vero Asiškega ubožca. Prvovrstno delo je »*Luč v temi!*« Kliče v markantnem slogu v spomin življenje bogoiskateljev, ki naj bi bili naši mladini vzor. Prevajalci so ohranili samostojnost in klenost izražanja, zato je knjiga vredna izvirnikov in jih v plastiki mestoma celo prekaša.

Hvaležnost Mohorjevi družbi je vse premajhna, ako ji ne sledi dejanska podpora. Vsa društva naj po svojem članstvu pridno agitirajo za nove ude in s premislekom čitajo knjige pri društvenih večerih. Obojega sta družba in njena književna izdaja vredni!

Vinko Vodopivec: 1. Pesem za posvečevanje nove cerkve ali novega oltarja. — 2. Pesem v čast sv. Cecilije. (Za blagoslovitev novih orgel.) Gorica 1926. Prodaja se v katoliški knjigarni v Gorici. Cna 2 L. Kanonik dr. Kimovec je v »Cerkvenem Glasbeniku«, številka 1—2, 1926 te skladbe tako le ocenil: »Dva zelo preprosta, pa hkrati učinkovita zborja, ki ju bodo povsod radi, lahko in z uspehom peli. Najlepši bo srednji del »sv. Cecilije«. Pesem sv. Ceciliji na čast bi se smela tudi ob kaki drugi priliki glasiti z naših korov in ne samo na njen god ali pri blagoslovitvi novih orgel.« ob tej priliki priporočamo tudi Vodopivčev »Evharistične« in »Marijine«.

Sveti Stanislav Kostka. Življenjepiš. Za 200 letnico kanonizacije (31. XIII. 1926) spisal Martin Štular, vzgojni vodja v zavodu sv. Stanislava. Str. 176 s šestimi slikami.

O prazniku Vseh svetnikov se bere pri sv. maši Razodetje sv. Janeza: »potem sem videl veliko množico... iz vseh rodov in narodov in jezikov, stoječo pred prestolom božjim vpricho Jagnjeta.« Med temi rodovi in narodi in jeziki smo seveda zastopani tudi Slovani, posebno odlično pa katoliški Poljaki. V najviharnejši dobi, v 16. stoletju, ko se je luteranstvo z vso silo širilo po Evropi, je dala Poljska Cerkvi tri izredne zagovornike katoliške vere, ki so vsak po svoje neizmerno koristili svoji domovini, pa tudi vesoljni Cerkvi: svetega škofa, pozneje kardinala St. Hozija (1504—1579), velikega organizatorja in učenjaka; o. Petra Skargo D. J. (1536—1612), slovečega govornika, ter Benamina med svetniki Stanislava Kostko. Stanislav, ki je umrl v cvetu let, v osemnajstem letu svojega življenja, je bil tudi v pobožnosti sin svojega naroda: globokočustven, postrežljiv, prijazen. Samo srce ga je bilo. Njegova otroško preprosta pobožnost do Marije in sv. Evharistije je že takrat imela čudovito privlačnost do src sodobnikov, zlasti dijakov, in jo ima v nezmanjšani meri še danes. Videli smo že morda kje sliko, kako Stanislava angel obhaja, ali kako mu — v boleznih — Marija da Dete božje v naročje; toda posebne razlage v našem jeziku še nismo čitali. Zdaj imamo v tej knjigi i slike i temeljit življenjepiš, prvi v slovenskem jeziku, obenem pa spisan po najboljših virih; obširnejšega niti Poljaki sami nimajo. Sto lepo knjigo tudi mi Slovenci res vredni in dostojno proslavimo dve stoletnici kanonizacije tega slovenskega svetnika. Očetje Družbe

Jezusove, pisatelj, tiskarna v Kranju, vsi so se pošteno potrudili, da so nam podarili to lepo knjigo.

Naj bi jo vsi vzgojitelji oskrbeli svojim učencem, starši svojim otrokom kot Miklavžev, božičen ali novoleten dar. Spada pa tudi v knjižnico vsakega Kat. prosvetnega društva, vsake Marijine družbe. Od sv. Stanislava se moremo vsi učiti posebno dvojno, v naših časih tako potrebno: ljubiti Marijo in sv. Evaristijo. Knjiga se dobi pri upravi Glasnika, Ljubljana, Zrinjskega 9 za nizko ceno broširan iz vode 20 Din (s pošto 21.50 D), v pol platno vezana 25 Dn (s pošto 27 D), v celo platno 30 Din (s pošto 32 D). Knjiga ima tudi šest lepih slik in prav lično, izvirno zunanjo obliko iz šole našega velikega umetnika, g. prof. Plečnika. Sezite po knjigi in berite jo!

Za knjižnice. — Katoliška knjigarna ima na prodaj Izkaznice za knjižnice. Rubrike so: Tek. štev. izposojene knjige. Naslov

knjige. Znamenje knjige. Izposojena dne. Vrnjena dne. Zadaj poslovni red. Izkaznica, ki je na lepenki, je koristna ne le za društva, ampak tudi za župnijske knjige in celo zasebnike, ki knjige izposojujejo. 100 izvodov stane 10 L.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

S. H. v Livku: Pošljite uganke v pregled g. uredn. P. Butkoviču v Zgonik (Prosecco).

Fran Ljubomirov: Lepo misel si odel v nekoliko nerodno obliko. »Prerod« v Ljubljani bo prve pesmice vesel, druga je piškava.

Domen: Prav lepa hvala za sliko!

Dopisnikom: Potrpljenje! Slike in poslano uvrstimo polagoma.

Dekliški krožki tožijo, da nimajo pripravne snovi za deklinške večere. Sedaj imamo na razpolago *prelepo knjigo*, katero naj *takoj* naroče pri tajništvu, dokler ne bo razprodana. Pošljejo naj nemudoma po pošti 7 lir. Brez vplačila knjige ne razpošiljamo. Hitite z naročbami!

Uganke.

(Urednik: P. Butkovič, Zgonik).

KOLO.

(Ljudo, Sv. Jurij.)

Rešilce in rešitve priobčimo v zadnji številki. Kot nagrado razpisujemo prelepo knjigo »Kadar rože cvetó«.

